

جهد کشاورزی

اسنادپستان طرح مردمی کاشت یک میلیارد درخت شورای جنگل، مرتع و آبخیزداری

بهمن - ۱۴۰۱

مقام معظم رهبری:

برای **سرسبز** نگهداشتن کشور باید نهضتی فراگیر
برپا شود، نهضتی که آحاد مردم در آن
سهم داشته باشند.

رئیس جمهور محترم:

برای **سرسبزی** ایران اسلامی با مشارکت آحاد جامعه
برنامه تولید و کاشت یک میلیارد درخت را عملیاتی کنید.

بخش اول – فرایند طرح و شیوه نامه اجرایی

فرایند طرح مردمی کاشت یک میلیارد درخت

سطح استانی

سطح ملی

نظام و فرایند

خروجی

الزامات

توسعه پایدار / SD

سیاستگذاری،
اولویت بندی

شرح خدمات
مطالعات

دستورالعمل
اجرایی

مطالعات

برنامه ریزی

اجرا

نظارت،
ارزیابی و پایش

اهداف، راهبردها، پیش
نیازها

چارچوب و روش مطالعه،
معیارها و شاخص ها

ضوابط و استانداردها

طرح، پروژه

برنامه ها، زمانبندی، اعتبارات

مدیریت اجرایی

تداوم، اثر بخشی

- اسناد پشتیبان و بالادستی
- مقررات و ضوابط اجرایی
- ایجاد ساختار درونی و بیرونی
- سامانه و بانک اطلاعاتی مورد نیاز
- ضوابط مشارکتی (مردم و نهادهای)
- تخصیص اعتبارات و تجهیزات

- عناوین مطالعات فیزیکی
- عناوین مطالعات بیوفیزیکی
- سایر اطلاعات مورد نیاز طرح
- نحوه تلفیق اطلاعات
- نمونه طرح اجرایی

- شرایط عرصه
- استاندارد تولید نهال
- روش های کاشت
- عملیات و روش های مراقبتی
- روش های استحصال آب
- سایر ضوابط اجرایی

- تشریح شرایط رویشگاه
- شناسایی و مکانیابی عرصه
- انتخاب گونه
- روش های کاشت و نگهداری
- نیاز سنجی ها
- تلفیق و برنامه ریزی
- تصویب طرح

- ارائه برنامه زمانی
- ارائه برنامه مکانی
- ارائه برنامه حجمی
- ارائه برنامه اعتباری
- ارائه برنامه حفاظتی
- ارائه برنامه مشارکتی
- برنامه کلی اقدام

- تعیین مجری / پیمانکار ذیصلاح
- تولید نهال استاندارد در نهالستان ها
- کاشت در عرصه ها
- مراقبت و نگهداری
- اقدامات حفاظتی و احیایی

- نظارت بر کمیت و کیفیت اجرا
- گزارش عملکرد
- ارزشیابی فعالیت ها
- ارزیابی تداوم و اثر بخشی

اکولوژیکی

پایداری

اجتماعی

اقتصادی

• گام اول

• شناسایی عرصه های کاشت

• گام دوم

• تهیه طرح و انتخاب گونه و برنامه اجرایی

• گام سوم

• تولید نهال استاندارد

• گام چهارم

• کاشت و نگهداری نهال

• گام پنجم

• نظارت و ارزیابی

معاونت

تخصیصی

تصویب

کمیته فنی

نهالستان

مجری،

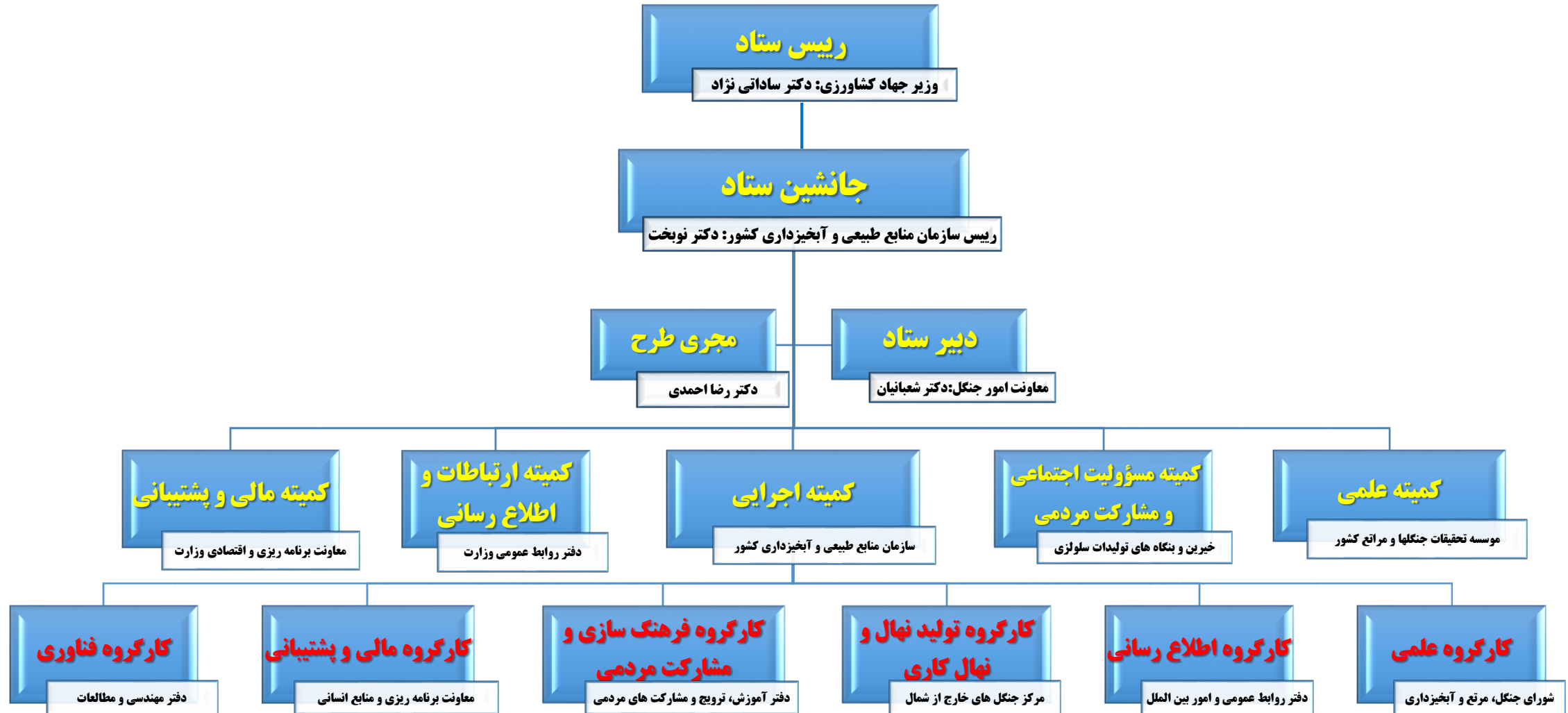
پیمانکار

ناظرین،

ارزیابان

گام های اجرایی

نمودار تشکیلاتی ستاد ملی طرح مردمی کاشت یک میلیارد درخت

«پسندۀ تعالی»

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور

شیوه نامه اجرایی

شیوه نامه اجرایی

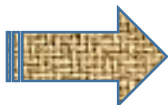
«طرح مردمی کاشت یک میلیارد درخت»

طی دوره زمانی چهار ساله (۱۴۰۵-۱۴۰۲)

شورای جنگل، مرتع و آبخیزداری

بهمن ۱۴۰۱

- ۱- ساز و کار اجرایی
- ۲- زمان بندی اجرای طرح
- ۳- اصول حاکم بر اجرای طرح
- ۴- الزامات و توصیه های فنی اجرای طرح
- ۵- نحوه انتخاب عرصه
الف) تعیین عرصه های مناسب برای درخت کاری
ب) عرصه های جنگلی کم تراکم فاقد طرح
ج) عرصه های مرتعی و بیابانی
- ۶- تولید بذر و نهال
- ۷- انجام مطالعات و تهیه طرح
- ۸- نظارت بر حسن اجرا و نگهداری
- ۹- نحوه همکاری با سایر دستگاه ها و جلب مشارکت های مردمی

بخش دوم- برنامه ها و الزامات طرح، شناسنامه فنی، شرح خدمات، طرح تپ

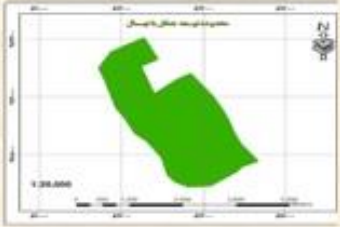

۲-۱- برنامه های اجرایی و مشارکتی و الزامات طرح

ردیف	عنوان برنامه	فعالیت	محل اجرا	مجری	همکار	الزامات
۱	احیا و توسعه جنگل	درختکاری	طرح های منابع طبیعی و آبخیزداری	سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری	سازمان منابع طبیعی	شناسنامه فنی / طرح مصوب
۲		احیا و غنی سازی	جنگل های طبیعی	سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری	سازمان منابع طبیعی	شناسنامه فنی / طرح مصوب
۳		جنگل کاری	لکه های خالی داخل جنگل	سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری	سازمان منابع طبیعی	شناسنامه فنی / طرح مصوب
۴		بازسازی عرصه های تخریب یافته جنگلی	اراضی و رویشگاه های جنگلی	سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری	سازمان منابع طبیعی	شناسنامه فنی / طرح مصوب
۵		درختکاری متمر و چند منظوره	عرصه های منابع طبیعی	سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری	سازمان منابع طبیعی	شناسنامه فنی / طرح مصوب
۶		بازسازی عرصه های تخریب شده در اثر پروژه های توسعه ای	عرصه های منابع طبیعی	مجریان طرح های توسعه	سازمان برنامه و بودجه / سازمان منابع طبیعی	شناسنامه فنی / طرح تیپ
۷		بازسازی عرصه های تخریب شده در اثر فعالیت های معدنی	عرصه های منابع طبیعی	بهره برداران معادن	وزارت صمت / سازمان منابع طبیعی	شناسنامه فنی / طرح تیپ
۸	توسعه پوشش گیاهی مناطق مرتعی و بیابانی	نهال کاری	مناطق مستعد بیابانی	سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری	سازمان منابع طبیعی	شناسنامه فنی / طرح مصوب
		اصلاح و احیا با گیاهان پوششی مرتعی	مراتع فقیر فاقد طرح	سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری	سازمان منابع طبیعی	شناسنامه فنی / طرح مصوب
۹	توسعه فضای سبز	احداث پارک جنگلی دست کاشت	عرصه های منابع طبیعی	سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری	سازمان منابع طبیعی	شناسنامه فنی / طرح مصوب
۱۰		احداث بوستان روستایی	محدوده روستا	بنیاد مسکن / مشارکت مردم	سازمان منابع طبیعی	شناسنامه فنی / طرح تیپ
۱۱		فضای سبز شهری و اطراف شهرها	محدوده و حریم شهر	شهرداری ها	وزارت کشور / سازمان منابع طبیعی	شناسنامه فنی
۱۲		فضای سبز اطراف جاده ها و بزرگراه ها	راه های برون شهری	وزارت راه و شهر سازی	سازمان منابع طبیعی	شناسنامه فنی
۱۳		فضای سبز شهرک های صنعتی و صنایع	شهرک های صنعتی و صنایع	صاحبان صنایع	وزارت صمت / سازمان منابع طبیعی	شناسنامه فنی / طرح تیپ
۱۴		عرصه های تحت مدیریت اوقاف	عرصه های اوقافی	سازمان اوقاف	سازمان منابع طبیعی	شناسنامه فنی / طرح تیپ
۱۵		باد شکن حاشیه مزارع	اراضی زراعی	زارعین	وزارت جهاد کشاورزی / سازمان منابع طبیعی	شناسنامه فنی
۱۶		پوشش های مردمی و یادمان کاشت درخت	اراضی ملی و مستثنیات	بسیج سازندگی / هلال احمر / استانداری	وزارت جهاد کشاورزی / سازمان منابع طبیعی	شناسنامه فنی
۱۷		فضای خالی پادگان ها و اماکن نظامی	پادگان ها و محاط نظامی	ستاد کل نیرو های مسلح	سازمان منابع طبیعی	شناسنامه فنی / طرح تیپ
۱۸		کاشت گونه های چوب ده سریع رشد	اراضی ملی و مستثنیات	صاحبان صنایع چوب و کاغذ و مشارکت مردم	وزارت جهاد کشاورزی / وزارت نیرو / سازمان منابع طبیعی	شناسنامه فنی / طرح تیپ

۲-۲- فرم شناسنامه فنی طرح...

پیوست شماره ۱

سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور	
فرم شناسنامه فنی عملیات درختکاری در طرح مردمی کاشت یک میلیارد درخت	
محل اجرا: استان _____ شهرستان _____ دهستان _____	
مشخصات فیزیوگرافی و توپوگرافی: عرصه ارتفاع از سطح دریا (متر): از _____ متر تا _____ متر جهت جغرافیایی: شمال شیب متوسط (درصد): _____ میزان بارش سالیانه (mm): _____ مشخصات محل اجرا (UTM): طول _____ عرض _____ درخت کاش: پوشش: ☐ ۱-۵٪ ☐ ۵-۱۵٪ ☐ ۱۵-۴۵٪ ☐ ۴۵-۷۵٪ ☐ ۷۵-۱۰۰٪	
نمونه نقشه 	توضیح طرح: احیا و توسعه جنگل ☐ توسعه فضای سبز ☐ توسعه پوشش گیاهی مرتعی ☐ توسعه پوشش گیاهی مناطق بیابانی ☐ زراعت چوب ☐ محل اجرا: عرصه های ملی ☐ عرصه های غیر ملی ☐
	محل تأمین اعتبار: ملی ☐ استانی ☐ سایر ☐ اعتبار (میلیون ریال): مصوب _____ درخت کاش _____ تجهیز اجرا: پیمانی ☐ امانی ☐ امانی - پیمانی ☐ مشارکتی ☐
	مساحت (هکتار): مصوب _____ عملکرد _____ درصد عملکرد _____
	کتابچه طرح: دارد ☐ ندارد ☐ مصوبه کمیته فنی اداره کل: دارد ☐ ندارد ☐
	تابلوی مشخصات: دارد ☐ ندارد ☐
محل تأمین بذرها: محوطه بذرگیری ☐ شرکت خصوصی ☐ محل تأمین نهال: نهالستان دولتی ☐ نهالستان خصوصی ☐	
روش کاشت: با بذر ☐ با نهال ☐ تجهیز کاشت: اجداد بستک ☐ اجداد بانکت ☐ اجداد بانکت هارلی ☐ کشت طبیعی ☐	
شیوه کاشت: خلی ☐ نامنظم و آمیخته ☐ ابعاد سامانه آبیگر (سانتی متر): _____ متوسط تعداد در هکتار: _____ اصله فاصله کشت (متر): _____	تمام گونه های کاشته شده: _____
الگوی کاشت: مطنی ☐ دونقه ای ☐ لوزی ☐ سایر ☐ زمان کاشت: پاییز ☐ زمستان ☐ بهار ☐ وضعیت دام: دارد ☐ ندارد ☐	تجهیز آبیاری: تنگ ☐ قطره ای ☐ ترقایی ☐ روش آبیاری: دیم ☐ تکجلی ☐ ابطال پروانه چرا: شده ☐ نشده ☐
شماره و تاریخ قرارداد: _____ تام مجری (حقیقی / حقوقی): _____ بخش دولتی ☐ بخش غیر دولتی ☐ مبلغ قرارداد (میلیون ریال): _____	
نام و نام خانوادگی ناظر شهرستان (مقیم): _____ نام و نام خانوادگی ناظر اداره کل (ستادی): _____	
نام و نام خانوادگی تکمیل کننده فرم: _____ سمت در واحد مربوطه (اداره شهرستان یا اداره کل): _____	
تاریخ تکمیل فرم: _____ پست الکترونیک: _____ شماره تماس: _____ محل امضاء: _____	

۲-۳- شرح خدمات مطالعات

پیوست شماره ۲

«بسمه تعالی»

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان منابع طبیعی و آبخوانداری کشور

شرح خدمات مطالعات

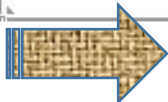
«طرح مردمی کاشت یک میلیارد درخت»

طی دوره زمانی چهارساله (۱۴۰۵-۱۴۰۲)

شورای جنگل، مرتع و آبخیزداری

بهمن ۱۴۰۱

- فصل اول- اقدامات اولیه و تمهیدات مطالعه
- ۱-۱- انتخاب عرصه
- ۲-۱- انجام مطالعات و تهیه طرح
- فصل دوم - مطالعات پایه
- ۱-۲- مطالعات فیزیکی
- ۱-۱-۲- مطالعات فیزوگرافی
- ۲-۱-۲- مطالعات هوا و اقلیم‌شناسی
- ۳-۱-۲- زمین‌شناسی و ژئومورفولوژی
- ۳-۱-۲- زمین‌شناسی و ژئومورفولوژی
- ۴-۱-۲- ارزیابی منابع و تناسب اراضی
- ۵-۱-۲- مطالعات هیدرولوژی و منابع آب
- ۶-۱-۲- فرسایش خاک و رسوب:
- ۲-۲- مطالعات بیوفیزیکی
- ۱-۲-۲- مطالعات پوشش گیاهی
- ۱-۱-۲-۲- بررسی‌های کلی و مقدماتی پوشش گیاهی
- ۲-۱-۲-۲- مطالعه پوشش گیاهی عرصه‌های جنگلی ناحیه شمال کشور (هیرکانی و ارسبارانی)
- ۳-۱-۲-۲- جنگل‌های خارج از شمال (زاگرس، ایران و تورانی و خلیج فارس و عمانی)
- ۴-۱-۲-۲- سایر موارد مرتبط با پوشش گیاهی عرصه‌های جنگلی
- ۵-۱-۲-۲- پوشش گیاهی مناطق بیابانی
- ۲-۲-۲- محیط زیست، حیات وحش و مناطق تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست
- ۳-۲-۲- مطالعات اقتصادی و اجتماعی
- فصل سوم- تلفیق و برنامه‌ریزی
- ۱-۳- ارزیابی توانمندی‌ها و محدودیت‌های اکولوژیک حوزه آبخیز مورد مطالعه

۲-۴- طرح تیپ درخت کاری

پیوست شماره ۳

"بسمه تعالی"

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور

اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان

طرح تیپ درخت کاری

«طرح مردمی کاشت یک میلیارد درخت»

- نوع طرح:
- ☐ احیا و توسعه جنگل
 - ☐ فضای سبز
 - ☐ توسعه پوشش گیاهی مرتعی
 - ☐ توسعه پوشش گیاهی بیابانی مناطق بیابانی
 - ☐ زراعت چوب

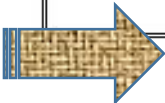
مجری:

محل اجرا:

مساحت:

سال اجرا:

- ۱- مقدمه
- ۲- چکیده طرح
- ۳- اهداف
- ۴- موقعیت جغرافیایی و مساحت طرح
- ۵- توپوگرافی منطقه طرح
- ۶- نقشه ها
- ۷- وضعیت حقوقی و مالکیت عرصه
- ۸- آب و هوا و اقلیم
- ۹- وضعیت خاک
- ۱۰- منابع تامین آب
- ۱۱- پوشش گیاهی
- ۱۲- زمان بندی اجرای طرح
- ۱۳- روش درخت کاری ونحوه کاشت
- ۱۴- هزینه ها و درآمدهای طرح

بخش سوم- دستورالعمل های فنی و اجرائی به تفکیک مناطق روستایی

۳-۱- نظام تولید نهال و مدیریت بهره وری نهالستان های جنگلی

وزارت جهاد کشاورزی

سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور

معاونت توسعه مدیریت و منابع انسانی وزارت جهاد کشاورزی

نظام تولید نهال و مدیریت بهره‌وری نهالستان‌های جنگلی

تهیه و تدوین:

مرکز نوآوری و تحول اداری وزارت جهاد کشاورزی
معاونت امور جنگل سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور
دفتر فناوری اطلاعات، ارتباطات و تحول اداری سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور

۱۳۹۶

۳-۲- دستورالعمل اجرایی طرح جنگل کاری و توسعه فضای سبز در ناحیه رویشی هیرکانی و ارسباران

بسمه تعالی

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور
معاونت امور جنگل

دستورالعمل اجرایی

طرح جنگل کاری و توسعه فضای سبز

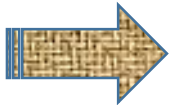
(توسعه، احیا و غنی سازی، زراعت چوب، فضای سبز و...)

(ناحیه رویشی هیرکانی و ارسبارانی)

تهیه و تدوین :

دفتر جنگل کاری، پارک‌ها و ذخیره گاه‌های جنگلی

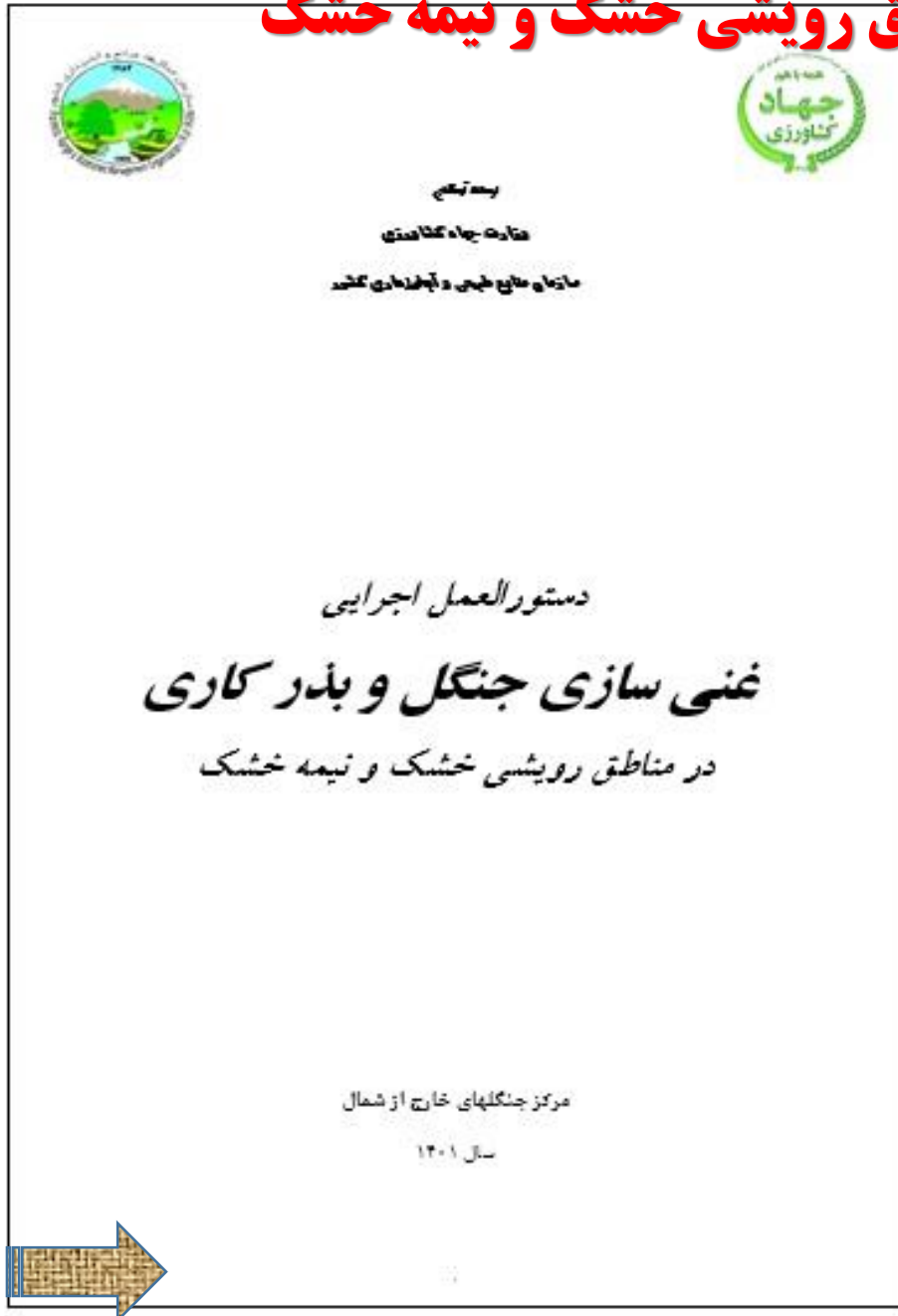
اسفند ۱۴۰۱

۳-۳- شیوه نامه تهیه بذر، تولید نهال و جنگل کاری گونه های جنگلی زاگرس

۳-۴- دستورالعمل اجرایی غنی سازی جنگل و بذر کاری در مناطق رویشی خشک و نیمه خشک

۳-۵- دستورالعمل اجرایی مراقبت و نگهداری از جنگل کاری های سنواتی

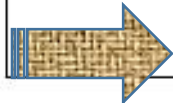
بسمه تعالی
وزارت جهاد کشاورزی
سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور
معاونت امور جنگل

دستورالعمل اجرایی

مراقبت و نگهداری از جنگلکاری های سنواتی

مرکز جنگلهای خارج از شمال کشور

سال ۱۴۰۱

۳-۶- دستورالعمل نهال کاری و بذر کاری با تاکید بر تکنیک های ذخیره نزولات

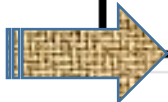
دستورالعمل نهال کاری و بذر کاری با تاکید بر

تکنیک های ذخیره نزولات

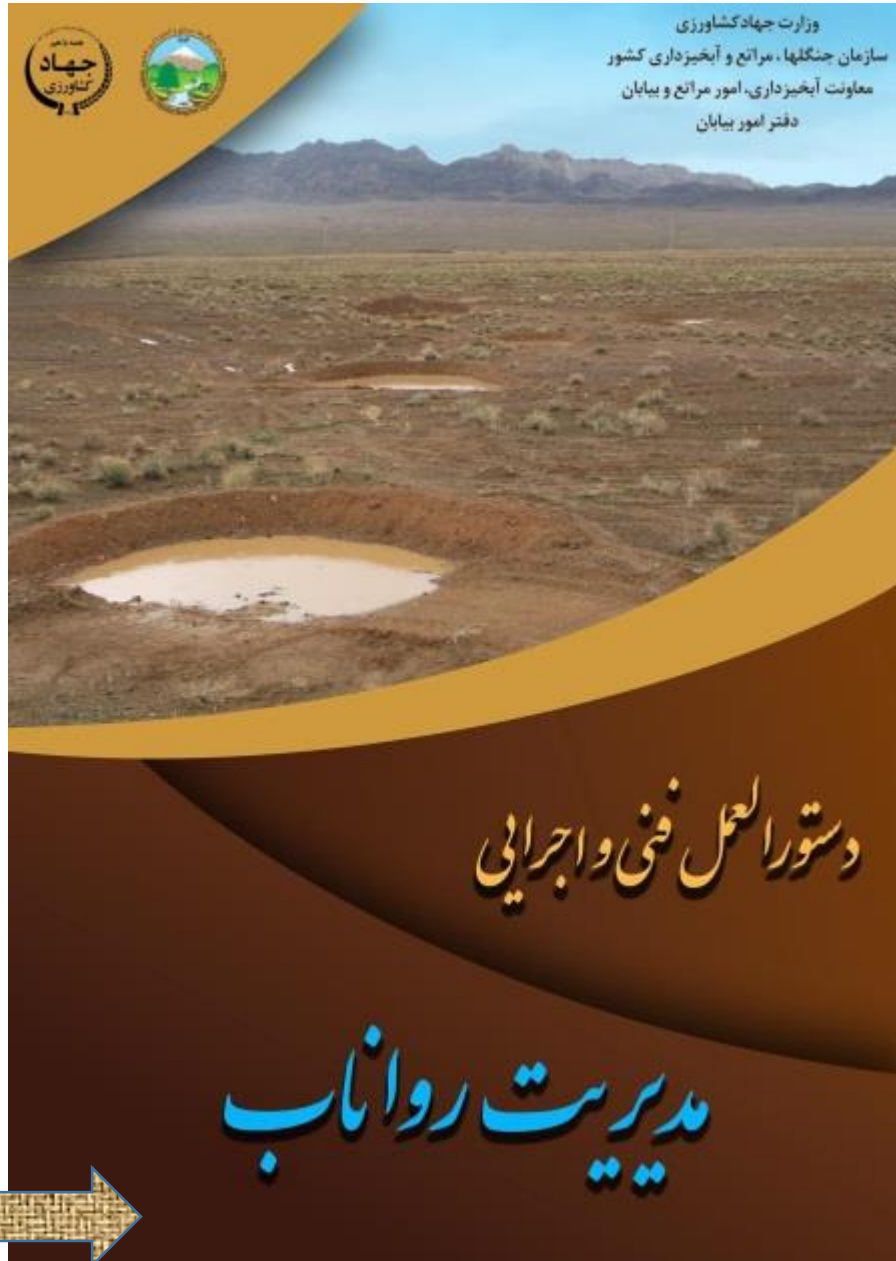
تهیه و تدوین :

مرکز جنگلهای خارج از شمال

مردادماه ۱۳۹۷

۳-۷- دستورالعمل فنی و اجرایی مدیریت رواناب در مناطق بیابانی

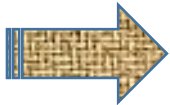

۳-۸- راهنمای طرح ملی زراعت چوب

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی
سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور

راهنمای اجرای طرح ملی زراعت چوب

مرکز جنگلهای خارج از شمال
سال ۱۴۰۱

بخش چهارم - گام های اجرایی و زمانبندی طرح

۴-۱- گام های اجرایی

معاونت
تخصصی

• گام اول

• شناسایی و انتخاب عرصه های کاشت

تصویب
کمیته فنی

• گام دوم

• تهیه طرح، انتخاب گونه و برنامه اجرایی

نهالستان

• گام سوم

• تولید نهال استاندارد

مجری،
پیمانکار

• گام چهارم

• کاشت و نگهداری نهال

ناظرین،
ارزیابان

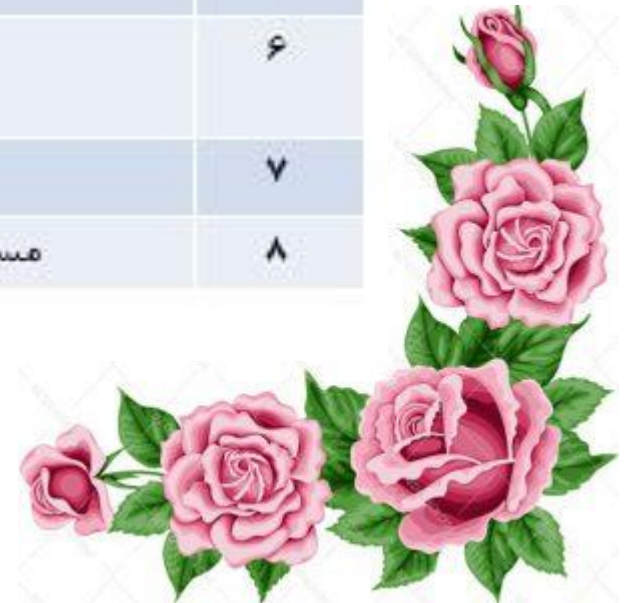
• گام پنجم

• نظارت و ارزیابی

۴-۲- زمان بندی اجرای طرح

ردیف	اقدامات	زمان
۱	تجهیز و فعال سازی نهالستان ها	از سال ۱۴۰۱ تا شهریور ۱۴۰۲
۲	شناسایی و انتخاب عرصه	زمستان ۱۴۰۱ تا پاییز ۱۴۰۲
۳	تهیه طرح های اجرایی، تعیین گونه و برنامه ریزی	۱۴۰۲ و ۱۴۰۳
۴	تعیین و اعلام میزان نهال مورد نیاز براساس طرح	پاییز ۱۴۰۲ به بعد
۵	تولید نهال استاندارد در نهالستان ها	از سال ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۵
۶	توزیع نهال و انجام عملیات کاشت	از پاییز ۱۴۰۲ (با رعایت فصل کاشت)
۷	نظارت بر کمیت و کیفیت کار و ارزیابی عملیات	از سال ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۵
۸	مستند سازی، تکمیل بانک اطلاعاتی و سامانه تخصصی	از سال ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۵

۴-۳- الزامات و توصیه های فنی

- ✓ توجه به موقعیت، توان اکولوژیک و ویژگی‌های رویشگاهی عرصه هنگام انتخاب عرصه برای اجرای طرح
- ✓ توجه و دقت کافی در انتخاب گونه درختی و درختچه‌ای مناسب و بومی منطقه
- ✓ رعایت استاندارد و کیفیت نهال های تولیدی در نهالستان
- ✓ دقت در انتخاب نهال های با کیفیت و روش صحیح انتقال از نهالستان به عرصه های کاشت
- ✓ رعایت اصول صحیح کاشت متناسب با شرایط اکولوژیک هر منطقه (با روش‌های نزدیک به طبیعت) و پرهیز از هر گونه اقدامی که منجر به تخریب عرصه و تشدید فرسایش خاک گردد
- ✓ توجه به تأمین منابع آب مطمئن برای عرصه های کاشت
- ✓ انتخاب روش‌های کاشت مناسب و استفاده از شیوه های استحصال و تأمین آب و بهره‌گیری از سامانه‌های آبیگر باران و روان‌آب‌های سطحی
- ✓ کاشت بذر گونه‌های درختی و درختچه‌ای توأم با سامانه آبیگر (در صورت ضرورت‌های فنی و اکولوژیک)
- ✓ رعایت اصول صحیح نگهداری و مراقبت های پس از کاشت به‌منظور استقرار کامل درختان کاشته شده
- ✓ اجرای طرح در عرصه‌های مرتعی فاقد طرح مرتعداری مصوب با استفاده از گونه های پوششی مرتعی متناسب با شرایط رویشگاهی، اقلیمی و ادافیکی بلامانع است.
- ✓ توجه به ملاحظات اجتماعی در اجرای طرح درخت‌کاری و پرهیز از تنش‌های اجتماعی بین جوامع محلی و یا بهره‌برداران قانونی

۴-۳- الزامات و توصیه های فنی – ادامه

- ✓ در صورتی که طرح های مشارکتی درخت کاری توسط مشارکت کنندگان حقیقی و حقوقی در عرصه های ملی احاله مدیریت شده پیش بینی، و سطح عرصه بیش از ۱۰ هکتار باشد، یا حوزه مورد نظر از تعدادی پلیگون مستعد درختکاری برخوردار باشد، می بایست کل پلیگون ها، در قالب یک طرح مطالعه و به تصویب کمیته فنی استان برسد؛ در صورتی که سطح عرصه کمتر از ۱۰ هکتار باشد و عرصه شرایط و قابلیت درخت کاری را داشته باشد، می بایست طرح تیپ تکمیل و به همراه نقشه های مربوطه به تصویب کمیته فنی استان برسد.
- ✓ در صورتی که طرح های مشارکتی درخت کاری توسط مشارکت کنندگان حقیقی و حقوقی در عرصه های غیر ملی پیش بینی شده باشد، برای عرصه انتخابی با سطح کمتر از ۱۰ هکتار فرم شناسنامه فنی طرح تکمیل و در صورتی که عرصه بیش از ۱۰ هکتار وسعت داشته باشد، می بایست طرح تیپ توسط مشارکت کننده تهیه و ارائه گردد.

بایس از توجه شما

